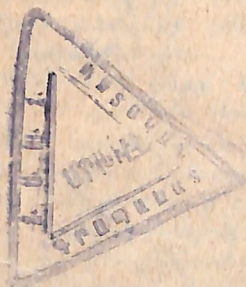

Հ. Ս. Խ. Հ. ՀՈՂԺՈՂԿՈՄԱՏ
Ա.Գ.ՐՈՏԵԽՊՐՈՊ ԵՆՎ ԱՆԱՍՆԱԳԱՀԱԿԱՆ ՍԵԿՏՈՐ

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ
ՎՈՉԽԱՐՆԵՐԻ ՄԱՏՂԱՇՆԵՐԻ
ԱՃԵՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ,

ՆՈՒՋԱԲԱՆ

ՀՍԽՀ-ի Ժողովուրդների և Հ. Կ. (Բ) Կ. Կենտկոմի 1933 թ. ապրիլի 11-ի «Անասնապահության զարգացման ձեռնարկության» մասին» վերջին մեջ խնդիր է դրված առավելագույն չափով նվազեցնելու անասունների անկումը և ապահովել մատչելի պահպանումը խորհրդային տնտեսությանը և կոլտնտեսություններում ընդլայնված վերարտադրության համար:

Սոցիալիստական անասնապահության զարգացման ներկա ետադում հոտի ընդլայնված վերարտադրության ապահովման աշխատանքները և հոտի վորակական ցուցանիշների բարձրացումը խորհրդային տնտեսությանը և կոլտնտեսություններում հանգիստանում է նրանց գործունեության կենտրոնական խնդիրը:

Հոտի ընդլայնված վերարտադրության հարցի լուծումն ապահովող միջոցառումների կարևորագույն խնդիրներից մեկը հանգիստանում է խորհրդային տնտեսությանը և կոլտնտեսություններին սեփական ամբողջ աճի բուժումն ու մատղաշների խնամքի ապահովումը:

Դրա հետ միասին կոլտնտեսական անասնապահության ընդլայնված վերարտադրության համար անհրաժեշտ է, վոր պահպանվի նաև կոլտնտեսականների անձնական ոգտագործության տակ գտնված անասունների մատղաշը:

Մատղաշի բուժումն և մատղաշների պահպանումն որինակելի հիմքերի վրա դրված տասնյակ և հարյուրավոր կոլտնտեսությունների կողքին մենք ունենք նաև մի շարք կոլտնտեսություններ, վորտեղ այդ կարևորագույն աշխատանքը մատնված է ինքնահոսի և վորի հետևանքով հոտի ընդլայնված վերարտադրության տեմպերը չեն բավարարում պրոլետարական պետություն պահանջներին:

Վերջին է մի շարք կոլտնտեսություններում մատղաշի բուժման ու պահպանման հետաճացության գլխավոր պատճառը:

Մեր սոցիալիստական անասնապահության զարգացման տվյալ ետադում հիմնական է առավել բնորոշ առանձնահատկությունը հանդիսանում է այն, վոր կոլտնտեսական լայն մասնաաները բավականաչափ չեն տիրապետում զոոտեխնիկական գիտության բնագավառի գիտելիքներին, վոր նրանք չեն տիրապետում մատղաշի (հորթերի, գառների, խոճկորների) ուսուցիչականության և բուժման տեխնիկային, վոր նրանք բավականաչափ ճիշտ չեն կարողանում կազմակերպել սոցիալիստական անասնապահության արտադրական պրոցեսը և կուլտուրական ձևով կառավարել սոցիալիստական անասնապահական տնտեսությունները:

Գտ. խմբագիր՝ Ս. Խոսեպյան

Տեխ. խմբագիր՝ Պ. Սարգսյան

Մրբագրիչ՝ Սոս Հակոբյան

Հանձնվել է արտադրության 1933 թ. գեկա. 10-ին

Մտրագրված է տպագրելու 1933 թ. գեկա. 20-ին

Գառվեր № 535 Տիրած 2000 Գլավիւ 8052

ՅԵՐԵՎԱՆ, ԳՅՈՒՂԱՐԱՍԻ ՏՊԱՐԱՆ, ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ 50

11-2813391

Հետամնաց, մանր-գլուղացիական տնտեսությունից մնացած այդ ժառանգությունն այժմ հանդիսանում է կոլտնտեսական անասնապահական ապրանքային ֆերմաների կազմակերպչական-տնտեսական աշխատանքների գլխավոր խոչնդոտներից մեկը, մասնավորապես մատղաշի բուծման և նրանց պահպանման կազմակերպման վորակի բարձրացման բնագավառում:

Հենց աշխատանքի այդ բնագավառումն է, վոր թշնամին, հակակոլտնտեսական տարրերը փորձում են դիմագրավել յուր ցույց տալ և խանգարել մեր հաղթական առաջընթացը:

Դրա համար ել սոցիալիստական անասնապահության բնագավառում նոր տեխնիկայի յուրացումը, մասնավորապես սեփական աճի մատղաշների պահպանման ուղիները կազմակերպումը, վոր ապահովելու է սոցիալիստական հոտի ընդլայնված վերարտադրությունը—այժմ հանդիսանում է դասակարգային պայքարի կենտրոնական ասպարեզը գյուղում:

Ներկայումս անասնապահության բնագավառում նոր տեխնիկայի տիրապետման աշխատանքները կոլտնտեսականների և կոլտնտեսությունների ավելի ու ավելի լայն մասսաներ են ընդգրկում:

Կոլտնտեսություններում, սոցիալիստական անասնապահության տեխնիկայի տիրապետման վերաբերյալ բարձրորակ անասնապահության սիրողների խմբակների ծավալվող լայն ցանցը հանդիսանում է ընկ. ՍՍՍՂԻՆԻ, առաջավոր տեխնիկայի արտադրության մասին ցուցումների իրացման ամենալավագույն արտահայտությունը:

Մատղաշների (հորթերի, գառների և խոճկորների) բուծման և խնամքի տեխնիկայի մասին այս հրահանգը, հաստատված Հոգժողովմատի Կոլեգիայի կողմից, նպատակ ունի անասնապահության ասպարեզում աշխատող յուրաքանչյուր առաջավոր կոլտնտեսականի և կոլտնտեսուհու ձեռքը տալ մատղաշի բուծման ու պահպանման տեխնիկայի և կազմակերպչական-տնտեսական աշխատանքների վերաբերյալ գիտական հանրամատչելի մի գրքույկ:

Ենթերիվ այդ աշխատանքի և կոլտնտեսությունների բարձր յեկամտաբերության այս և հետագա տարիներում այս հիման վրա կոլտնտեսականների և կոլտնտեսուհիների արտադրական ակտիվության բարձրացումով, քաղբաժինների ղեկավարությամբ խթանելով ավելի աշխիվ ու նվիրված կոլտնտեսական մասսաների ինքնագործունեյությանը և իրականացնելով հոտի բազմացման ու ապրանքային արտադրանքի արտադրական պլանները կոլտնտեսությունները ձեռք կբերեն նոր ու անխնայ խոց հաղթանակներ սոցիալիստական անասնապահության բարձրացման և նրա ընդլայնված վերարտադրման ասպարեզում:

Ս. ԻՍԱՀԱՅԱՆ

ԳԱՌՆԵՐԻ ԽՆԱՄՔԸ ՄԻՆՁԵՎ 2—3 ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՀԱՍԱԿԸ

1. Նորածին գառների նորածին գառների քիթն ու բերանը խնամքը:

Կետք է անմիջապես մաքրել լորձուքից: Մայրը գառին լիզել չցանկանալու դեպքում պետք է գառին սրբել ձղնոտի կամ խոտի փափուկ խրճիկով: Մոր կողմից գառին լիզելը խրախուսելու համար գառան մաշկի վրա աղ կամ ալ լան ցանելն անխնայատրելի է, վորովհետև դա առաջացնում է մաշկի բորբոքում:

Հովիվը պետք է հսկի, վորպեսզի նորածին գառներն իսկույն և եթ ստանան իրենց առաջին բաժին կաթը—գալը: Դա անհրաժեշտ է գառան ստամոքսն ու աղիքները նախնական կղկղանքից մաքրելու համար: Թույլ գառներին հովիվը պետք է ուզի ծծերը գտնելու համար:

Յուրաքանչյուր ծնած մաքի պետք է ստուգվի, թե արդյոք նա կաթ ունի և թույլ է տալիս գառանը ծծելու, թե վոչ:

Գառանը չընդունող մորը պետք է գառի հետ միասին դնել վանդակում 1—3 որով, մինչև մայրը և գառը կընտելանան իրար:

Անհանգիստ մայրերին վանդակներում պետք է կապել յեղջյուրներից կամ վղից խուլ հանգույցով, վորն անհնար է դարձնում մոր ձգելն ու խեղդվելը: Առանձնապես անհանգիստ մայրերին անհրաժեշտ է կապել նաև փորի տակից:

2 մոռանալ մայրերին կերակրել և ջրել վանդակներում:

2. Նոր ծնված գառ- Բոլոր նոր ծնված գառներին պետի յենների խմբավորումը: Թարկել ստուգման և նրանց խմբավորել ըստ նրանց ֆիզիկական զրության. 1) ուժեղ զարգացածների, 2) միջակների, 3) թույլերի: Թույլերի նկատմամբ սահմանել հատուկ խնամք և կերակրում: Մինչև արոտի դուրս գալը պիտի խուսափել վոչխարանոցներում գառների խիստ կուտակումից: Յուրաքանչյուր 30—35 նոր ծնված գառան համար պիտի պատասխանատու դարձնել մեկ հոգու, վորը կոգնի գառանը մորը գտնելու և ծծեցնելու:

3. Գառների ճեմն

Մեծ հոտերում մերից հեռացած գառներին հեշտությամբ դառնելու համար, յուրաքանչյուր մորը և գառանը պետք է նշան անել մեկ համարով կամ գույնով՝ բրդի վրա կամ վզից ամուր թելով կախել քիմիական մատիտով համարակալած փայտե տախտակ:

4. Վորք գառներից

Վորք գառների, ջուլտակների և քիլյեվ ջուլտակներից կաթ ունեցող մաքիների միայնակ գառներին աճեցման համար, վորպես կերակրող մայրեր, պետք է ոգտագործել կոտորված կամ մորթված գառների մայրերին: Վորպեսզի մաքիին ստիպենք ուրիշ գառան ընդունելու, պետք է նրան տալ մաքիին հատուկ հոտը: Այդ բանին հասնում են գառան վրա մաքիի կաթը ցանելով: Չպետք է թուլյալտրել հագցնելու սատկած գառան մորթին, վորովհետև այդ վտանգավոր է վարակման տեսակետից:

Անհրաժեշտ է Մերինոսի վոլխարներ ունեցող Վ. Ս. Ֆ. ում յուրաքանչյուր հոտին կից ունենալ կոպտարուրդ մաքիներ՝ վորք գառներին և ջուլտակներին կերակրելու համար:

Կերակրող ծծմայր մաքիները պետք է կազմեն ձերացած և անպետք մաքիների քանակի 30%-ից վոչ պակաս և բեղմնավորվեն մյուս բոլոր մաքիների հետ միաժամանակ:

5. Գառների արհեստ

Վորք գառներին, վորոնց համար չկան օսկան կերակրումը ծծմայր մաքիներ, սնուցանում են վոչխարի կովի կամ այծի կաթով: Սրանց խնամելու համար պետք է թափել մեծ աշխատանք: Մեծ խմբերում, վորք գառների աճեցման բարդության շնորհիվ, խորհուրդ է տրվում նրանց բաշխել իրենց աշխուրների հաշվին, ֆիլմայից մատղաշներ ծախելու պլանի էարդով, այն կոլտնտեսականներին, վորոնք գերակատարել են պլանը:

Մեծ քանակով վորք գառների դեպքում, նրանց չպետք է թողնել հոտի մեջ, այլ առանձնացվում են և հավաքվում մի տեղ, վորտեղ և սնուցանում են, պահպանելով հետևյալ կանոնները.

ա) Գառներին կերակրել անարատ, մաքուր և 30° C. ջերմաստիճան ունեցող կաթով, պահպանելով այդ ջերմաստիճանը մինչև խմելու վերջը:

բ) Առաջին որերը խմեցնել ձեռքից—ծծակներից (соски) աստիճանաբար սովորեցնելով կաթ խմել առանց ծծակի, հատուկ տաշտերից:

գ) Ամանեղենը, ծծակը, դուլլերը, շերը, տաշտերը և այլն, ամեն անգամ լվանալ յեռման ջրով՝ սողալով և քամհարել շենքի ներսում կամ դրսում՝ արևի տակ, խուսափելով փոշոտելուց:

դ) Կերակրելուց առաջ, սպասարկող անձնակազմը լվանում է ձեռքերը, վորի համար պետք է ունենալ լվացարան, սապոն և սրբիչ:

ե) Գառների համար հատկացվում են մաքուր, ընդարձակ, լուսավոր և տաք շենքեր՝ փափուկ ցամքարով: Ցերեկը, տաք յեղանակին, գառներին դուրս են թողնում զրոսանքի:

Առաջին հինգ որը վորք գառներին կերակրում են կաթով, հնարավորության չափ հաճախակի՝ որեկան հինգ անգամից վոչ պակաս: 5—10 որեկան հասակից որեկան 4 անգամ: 20 որեկանից ավելի մեծ գառներին կաթ տրվում է որեկան 3 անգամ:

ԿԱԹ ՏԱԼՈՒ ՆՈՐՄԱՆԵՐԸ

Մեկ շարաթական հասակում մեկ գլխին որեկան	200	գր.
Ցերեկու	»	»
Ցերեք	»	»
Չորս	»	»

Մեկ ամսական հասակից անարատ կաթն աստիճանաբար փոխարինվում է քաշած կաթով, կերարածնի մեջ միաժամանակ մտցնելով խտացրած կերեր, որեկան 15 գրամից սկսած և հասցնելով այն 1¹/₂ ամսական հասակում որեկան մեկ գլխին մինչև 100 գրամի:

6. Հյուծված մափինե

Հովիվը պետք է մանրամասն հետևի գառների յուրաքանչյուր որվա զարգացմանը: Զարգացման մեջ հետ մնացող գառներին պետք է առանձնացնել մաքիների հետ առանձին հոտի մեջ, վորտեղ կաթն ավելացնելու համար, մաքիներին պետք է լրացուցիչ կերպով կերակրել՝ տալով յուրաքանչյուրին որեկան 0,15—0,2 կիլոգրամ խտացրած կեր և 0,8—1,0 կիլոգրամ սիլոս: Սիլոսը տալու ժամանակ հսկել մսուրների մաքրությանը: Պետք է տալ միայն լավ վորակ ունեցող սիլոս: Կանաչ կերին անցնելուց՝ դադարեցնել սիլոս տալը: Մաքիներին խտացրած կեր տալը դադարեցնել՝ նրանց ամբողջապես արոտային կերին անցնելուց հետո: Վատ զարգացող գառներին, մաքիների լրացուցիչ կեր տալու դեպքում, պետք է սնուցանել վոչխարի, կովի կամ

այծի կաթով՝ պահպանելով վորք գառներին կաթ տալու վերոհիշյալ պայմանները: Յերկու շաբաթական հասակից պետք դ սկսել այդպիսի գառներին կերակրել խտացրած կերերով՝ ջարդած վարսակով, գարիով, քուսպով կամ թեփերով, սկսած սրեկան 15 գրամից և աստիճանաբար հասցնելով մինչև 100 գրամի: Խտացրած կերերին ավելացնել վոսկրալյուր և կավիճ՝ յուրաքանչյուր գլխին որեկան 5 գրամի հաշվով՝ որեկան մեկ գլխին 50 գրամից վոչ պակաս խտացրած կեր տալու որվանից սկսած:

Գառներին լրացուցիչ կեր տալու համար վոչխարանոցում առանձնացնել լավագույն լուսավոր անկյուն՝ թեթև տեղափոխվող պատնեշներով, պատրաստված այն հաշվով, վոր ձողերի արանքով գառներն անցնեն, բայց մաքրիներին արգելեն անցնելու գառների «սեղանատունը»:

Խտացրած կերերը և խոտը գառներին տրվում են գառների համար շինված մանր մսուրներում: Պետք է հսկել մսուրների և շենքի մաքրությունը վրա: Ամեն անգամ կերակրելուց հետո պետք է հավաքել մնացորդները:

Ջարգացման մեջ հետ մնացող գառներին լրացուցիչ կերակրելը ցանկալի յե շարունակել մինչև 4—5 ամսական հասակը:

Առու գառների խոտահումն ու ամորձահումը.

Հոտի վերանորոգման համար բոլոր ավելորդ և վոչ ցեղական արու գառները, վորպես ապագա արտադրողներ, խոտանվածները պետք է իր ժամանակին ամորձատել (կրտել): Ամորձատվածներն ավելի լավ են չաղանում, խնամեն ավելի հեշտ է և տալիս են ավելի շատ բուրդ, քան դոչերը:

Խոտանած արու գառների ամորձատելը և նրբաբուրդ գառների պոչերի կտրելը կատարվում է 2—3 շաբաթական հասակում՝ վերքերը վորթնակալելուց խուսափելու համար, մինչև տաք յեղանակի վրա հասնելը և ճանձների հանդես գալը:

Վերջում ծնված գառների պոչերը թողնել և ամորձատել աշնանը: Նշան անելու համար կտրել նրանց աջ ախանջի ծայրը:

Ամորձատելը և պոչերի կտրելը, վորպես կանոն, պետք է կատարի անասնաբուժը կամ անասնաբուժակը, իսկ այնտեղ, վորտեղ դա հնարավոր չէ, այդ աշխատանքը կատարում է հմուտ հովիվը:

Առնականների մեջ պահպանել մաքրություն Անդամահատությունից առաջ պետք է ձեռքերը սապոնով ու խնամքով մաքուր լվանալ և ախտահանել լիզոլի 20%-ային լուծույթով (մեկ դույլ ջրին 250 գր. լիզոլ) կամ 30%-ային կարբոլյան թթվի լուծույթով (մեկ դույլ ջրին 375 գր. կարբ. թթու): Դանակը յեռացնել տալ և լվանալ այդ լուծույթի մեջ: Աշխատանքի պրոցեսում դանակը վոչ թե դնել սեղանի վրա, այլ այդ նույն լուծույթի մեջ:

Ամորձատելու և պոչը կտրելու ժամանակ գառի գլուխը պահել դեպի վեր, աջ ձեռքով բռնել գառան աջ առաջին և հետին վոտքերը, իսկ ձախ ձեռքով՝ ձախ առաջին և հետին վոտքերը: Այդ ձևով սեղմելով գառան վոտքերը և հեռացնելով իրարից՝ ամորձատողի ոգնականը գառանը դնում է սեղանի վրա: Այս դրությամբ մեջ յեղած ժամանակ պոչի մաշկը ձգվում է դեպի մեջքը և ոպերացիայից հետո՝ նորից դառնալով իր նախկին դրությունը՝ ծածկում է վերքը և ոժանդակում նրա արագ լավացմանը: Պետք է կտրել մեռակ եզ և արու գառների պոչերը՝ հիմքից հաշված՝ յերրորդ հոգի հետևից: Պոչիկները չպետք է կարճ կտրել, վորովհետև հետանքը պետք է պաշտպանված լինի այդտեղ ձու դնող ճանձներից:

Ամորձատման յենթարկվածների պոչերը չկտրել, վորպեսզի նրանց հեշտությունը զանազանեն հոտի մեջ:

Յեթե պոչը կտրելուց հետո վերքից ուժեղ արյուն է հոսում, պետք է վերքից վերև պոչը թելով պինդ կապել և գառանը թողնել առանձին հոտի մեջ: Մի ժամից հետո թելն արձակել և գառանը բաց թողնել:

Ամորձատումը պետք է կատարել պոչը կտրելու հետ միաժամանակ: Ամորձատման համար նշանակված արու գառների ձվակալները պետք է կտրել յերկու տեղից՝ աջ և ձախ կողմերում: Առաջացած անցքերից դուրս են սեղմում ձվիկները և մեկ-մեկ ձգում մի կողմ՝ մինչև կկտրվի սերմնային խողովակը: Ձվակալի վրայի վերքերին քսել յող կամ 50%-ային կրեոլինի լուծույթ և կամ այլ ախտահանիչ նյութեր, և վրան ցանկելով նավթալինի մանր փոշի:

Ամորձատման յենթարկված արու գառներին մեկ որ առանձին խմբակով պահել մաքրիների հետ՝ գառների դրությունը վրա լավ հսկողություն ունենալու համար: Ամորձատումից հետո 3—4 որ արու գառներին չթողնել յերկար պառկել՝ ձվակալների ուռչելուց խուսափելու համար:

II. ՄԱՔԻՆԵՐԻ ՅԵՎ ԳԱՌՆԵՐԻ ԱՐԱԾԱՑՆԵԼԸ

1. Արտաքին գաղութային ծախսերի մասնակից Գաղութային պետք է պաշտպանել խոնարհությունը և ցրտից: Նրանց արտաքին պետք է դուրս թողնել միայն տաք և չոր յեղանակի ժամանակ և արածեցնել լավ և վոչխարանոցին մոտ գտնվող հողամասերի վրա: Արածեցնելուն անցնելը պետք է լինի աստիճանաբար: Առավոտվանից արոտի տանելու դեպքում, ցողի չորանալուց հետո, նախ պետք է դուրս հանել մայր հոտին, իսկ հետո փոքրերին: Յերեկոներն՝ ընդհանրապես սկզբում վերադառնում են փոքրերը, իսկ ավագ հոտերը վերադառնում են ավելի ուշ: Հոտերը վերադառնում և տեղավորվում են սրահներում նախքան մութն ընկնելը, վորպեսզի գառներին չկորցնեն և իր ժամանակին անշատեն հիվանդներին ու նիհարներին:

2. Գաղութային խնամք 1. Գաղութային արագ չքշել: Այդ նրանց հոգնեցնում է, գառները հետ են մնում իրենց մայրերից, յերկար փնտռում նրանց և մնում սոված:

2. Արոտավայրում քնած գառներին թույլ չտալ յերկար ժամանակ նստած մնալու: 1—1 և կես ժամ անցնելուց հետո նրանց պետք է վեր կացնել և մոտ քշել հոտին ու կերակրել, սովածությունից խուսափելու համար:

3. Հոտի արոտավայրից դնալու ժամանակ, հովիվները պետք է լավ նայեն, թե չեն մնացել արդյոք քնած գառներ, վորովհետև նրանք կարող են կորչվել և վոչնչանալ: Գառները խոշոր հոտերում, հատկապես նրանց ճամբորդության ժամանակ, հեշտությամբ կորցնում են իրենց մայրերին: Հովիվը պետք է ըստ համարի գտնի և գառների մոտ բերի այն մայրերին, վորոնք չեն արձագանքում իրենց գառների ձայնին և թույլ չտա նրանց սովածության:

3. Աղավներում գիծերի մեջ Տաք յեղանակների վրա հասնելուց, 2—3 շաբաթական հասակից, գառները գիշերը կարող են թողնվել բաց պղտում, վորտեղ անձրևների դեպքում շրջած մսուրներից պատրաստվում են ծղնոտով ծածկված ապաստարաններ:

4. Զբոսը Մաքիներին գառների հետ պետք է արագ մղել լավագույն հյութալի արոտները, վորոնք ապահովված

են ջրաբերով: Կերակրող մաքիները կարիք են զգում մեծ քանակությամբ ջրի՝ կաթ արտադրելու համար: Նրանց պետք է այնքան ջուր տալ, վորքան կցանկանան: Գառներն արածել սկսելուց նույնպես ջուր խմելու կարիք են զգում, մենակ կաթը նրանց բավական չէ:

Զբոսը պետք է արոտավայրից 1—1 և կես կիլոմետրից հեռու չլինեն: Մինչև 2—3 շաբաթական հասակի գառներին, ճնշումից և հոգնածությունից խուսափելու համար, մաքիներին գառների հետ չպետք է քշել ջրաբերների մոտ, այլ պետք է ջուրը տակառներում բերել հոտի մոտ: Հոտին կից ունենալ ջրելու տաշտեր՝ անիվների վրա և մի զույգ յեղ՝ ջուր բերելու համար:

III. ՄԱՏՂԱՇՆԵՐԻ ԱՃԵՑՈՒՄՆ ԱՐՈՏԱՎԱՅՐՈՒՄ՝ ՄԱՔԻՆԵՐԻՑ ԱՆՁԱՏԵԼՈՒՑ ՇԵՏՈ

1. Մաքիներից խելու Ոգտագործելի հոտերում կոպտաբուրդ ցեղերի վոչխարների գառներին մաքիներին պետք է ծծացնել մինչև 2¹/₂—3 ամսական հասակը: Յերաշտի, աղքատ արոտավայրերի և գառների հիվանդության դեպքում, գառներին ծծից կտրելը կատարել ավելի ուշ: Գառներին ծծից կտրելը կատարել աստիճանաբար: Նախ անշատել մեծերին, ավելի զարգացած վաղ ծնունդի գառներին, իսկ 2—3 շաբաթից հետո՝ մնացածներին: Յ. Վ. Ա. Փ. Մերինոսի և ցեղական գառների անշատումը մաքիներից կատարել 3¹/₂—4 ամսական հասակում: Դարձյալ աստիճանաբար, սկսելով մեծ գառներից: Անշատելուց հետո մաքիներին անմիջապես հեռացնում են, վորից հետո գառները պետք է խսկույն և յեթ տարվեն հեռու արոտավայրեր, վորովհետև գառները լսելով մաքիների ձայները, հուզվում են, վազում և գոռում, չեն ուտում և նիհարում են:

2. Գաղութային հոտեր Մաքիներից անշատած գառներից կազմված են հոտեր, առանձնացնելով եղբրին արուններից: Խոշոր Վ. Ա. Փ.-ում մատղաշներին բաժանում են լավ զարգացած ու բավական և թույլերի, վորոնք անցնում են ուժեղ կերակրման:

Լավ աճեցման համար մատղաշների հոտի չափը պետք է ավել չլինի՝

Ներբաբուրդ և կիսակոպտաբուրդ արուններ 700գ և

Եզ գառներ 1000 գլ.
Մետիսներ 1000 գլ.
Կոպտաբուրդեր 1000 գլ.

Թույլերի հոտը պետք է 25⁰ ժով պակաս լինի: Լեռնային դարուփոս վայրերում այդ նորմաները կարող են պակասեցվել:

Վորպեսզի գառները չվազվզեն և լավ արածեն, պետք է եգերի հոտի մեջ թողնել ստերջ մաքրիներին, իսկ արունների մոտ՝ այծերին կամ կրտաններին, վորոնք առաջնորդում են հոտին:

**3. Մազառների կե-
րակումը մաքրներից
անջատելուց հետո** Նորմալ աճեցման համար գառը կարիք է

զգում սննդարար և հեշտ մարսվող կերե-
րի: Զրկվելով մոր կաթից, անջատելուց հետո գառները պետք է դրվեն կերակրելու այնպիսի պայման-
ներում, վորոնք ապահովեն նրանց հետագա նորմալ զարգացումը:

Այս շրջանը հանդիսանում է մատղաշների աճեցման ամե-
նապատասխանատուներից մեկը, վորովհետև վատ կերակրելուց գառները վատ են աճում և հետո, նույնիսկ ուժեղ սննդի ժա-
մանակ, վատ են կաղզուրվում:

Գառների արածեցման համար պետք է տրամադրվեն կու-
խողի ամենալավ, հյութալի խոտ ունեցող, փափուկ արոտատե-
ղերը կամ հարոտները: Շատ լավ են աճում գառները, յերբ նրանց պահում են առվույտատեղերում և յերեքնուկի տեղում:

Յեղական արու և նրբաբուրդ արու և եզ գառներին, ցե-
ղական մատղաշներին և կոպտաբուրդ ցեղերի մետիսներին մա-
քիներից անջատելուց հետո, մինչև 6—7 ամսական հասակը, բա-
ցի արածեցնելուց պետք է տալ նաև խտացրած կերեր՝ մեկ գլխին արու գառներին 150—200 գրամ, իսկ եգերին՝ 100—150 գրամ:

Ամենից լավ է տալ վարսակ, դարի, քուսպ կամ թեփ:

Այս կերերը տալու համար պետք է լինեն կերակրելու տաշ-
տեր: Խտացրած կերերը պետք է տալ ջրելուց հետո, հետևելով
կերի լրիվ ուտելուն:

Ամեն անգամ կերակրելուց հետո տաշտերում մնացած կե-
րի մնացորդները պետք է մաքրել, բայց զեն չգցել, այլ դրան-
ցով կերակրել կթի մաքրիներին կամ թռչուններին:

Կոպտաբուրդ գառները և կրտանները նորմալ կերպով զար-
գանում են նաև միմիայն լավ արածելու ժամանակ: Նրանց

խտացրած կերերով պետք է կերակրել միայն արոտավայրերը
խանձվելուց:

Մատղաշների արածեցման ժամանակ պետք է խուսափել
ավելորդ ճամբորդությունից և իրար վրա կուտակումից, վորոնք
խանգարում են գառներին՝ արոտը լրիվ չափով ոգտադործելուն
և կշտանալուն:

Մատղաշների ձմեռվա մսուրային պահելուն փոխադրելը
պետք է կատարել աստիճանաբար, կրճատելով արոտավայրում
գտնվելու որվա ժամանակը: Այս շրջանում մատղաշներին պետք
է յերբեմն կերակրել առավոտները: Մատղաշներին արոտի դուրս
չթողնել ցուրտ ցողի և յեղյամի ժամանակ: Ձմեռային արածե-
ցումը կատարել միայն խաղաղ և տաք յեղանակին: Արոտի հա-
նելուց առաջ մատղաշներին պետք է տալ խոտ:

4. Աղ օալը Աղը պետք է տալ բոլոր գառներին ամեն
որ: Տալու նորման, մեկ գլխի համար, որական 8—10 գրամից
չպետք է անցնի:

5. Զեղը Մատղաշներին ամեն օր պետք է խմեցնել
թարմ ջուր: Կանգնած ջրերից (ջրհորից, ավազանից և այլն) ջուր
չխմեցնել—ձիճվի և այլ հիվանդություններով հոտի վարակվե-
լուց խուսափելու համար: Այս ջրամբարները պետք է պատնեշ-
ներով առանձնացնել, վորպեսզի վոչխարները չկարողանան մո-
տենալ նրանց:

Ամենից լավը՝ մատղաշներին ջրել այդ նպատակի համար
պատրաստված տաշտերից: Մաքիներից անջատելուց հետո, առա-
ջին շաբաթը, չոր արոտում պահելու զեպքում, գառներին պետք
է ջրել որական յերկու անգամ՝ առավոտներն ու որվա վերջում:
Հետագայում կարելի յե ջուրը տալ որական մեկ անգամ՝ ցերե-
կային հոնգատից հետո: Զուր խմեցնելու տաշտերը պետք է հա-
մապատասխան լինեն գառների հասակին, վորպեսզի նրանք կա-
րողանան խմել և հագնալ առանց դժվարության:

IV. ՁՄԵՌԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼԸ

1. ԵՆՑԲԵՐԻ յեվ իճ- Վոչխարանոցները, վորոնք նշանակված
վեցսարի պատրաս- են մատղաշների ձմեռային պահպանության
տումը համար, պետք է լրիվ կերպով պատրաստ-
ված լինեն վոչ ուշ, քան ձմեռելուց մեկ ամիս առաջ:

Հաշվի առնելով ձմեռելու համար վոչխարանոցի պահնոջվող

տարածությունը, պետք է յեղնել մեկ գլխին 0,6 ք. մետր նոր-
մայից: Շենքերը պետք է լինեն չոր, բավականին լուսավոր, ու-
ղանցիկ քամիներից ազատ և բավարար չափով տաք: Ցուրտը ըր-
ջաններում մատղաշների ձմեռելու վոչխարանոցները պետք է
ուռենա՛ն առաստաղ: Յեթե վոչխարանոցի դարպասները գտնվում
են ավյալ շրջանի համար գլխավոր քամիների ուղղության կողմը՝
պետք է շինել ողանցիկ քամիներից պաշտպանող սրահ:

Վոչխարանոցների մոտ պետք է լինեն ընդարձակ աղալներ
մատղաշների դրոսանքի և նրանց լավ և չոր յեղանակին այգետեղ
կեր տալու համար:

Մատղաշներին կերակրելու համար, յուրաքանչյուր 30
գլուխ մատղաշի համար պետք է պատրաստել մսուրներ՝ խոտի
համար և վանդակներ՝ խտացրած կերերի և սիլոսի համար, 4
մետր յերկարությամբ և լայնությամբ՝ մսուրը 0,6 մետր, իսկ
վանդակները՝ 0,4 մետր, նույնպես և յուրաքանչյուր հոտի հա-
մար 2 լավտեր, յեղան, բահ և այլն:

Զրարքները վոչխարանոցից հեռու գտնվելու դեպքում,
պետք է ուռենալ ջուր կրելու տակառներ և վոչխարանոցին կից
տաշտեր:

Վերանորոգված վոչխարանոցից պետք է դոմաղբը և ամեն
տեսակի կեղտերը դուրս տանել և դարսել վոչխարների համար
անմատչելի ցանկապատած տեղում: Դրանից հետո հատակի և
պատերի վրա ցանել կրեոլինի 20/6-ային լուծույթ և ածել 200/6-ա-
յին թարմ հանգցրած կրի լուծույթ (կրակաթ): Ախտահանելուց
հետո շենքերը և աղալները պահել փակ, վոր շները և կատուներ-
ը չկարողանան ներս մտնել, վորովհետև դրանք կարող են հո-
րից ներս բերել ճիճուներ, քոս և այլն:

2. Կեռերի պահպանումը. Մսուրային ամբողջ շրջանում մատղաշ-
ների համար պահանջվող խոտը և դարմանը պետք է դիզված լի-
նի ձմեռելու վայրից վոչ հեռու տեղում և ցանկապատած՝ վոր-
պեսդի անասունները մուտք չունենան նրա մոտ:

Մատղաշների համար ամենալավը՝ թիթեռնածաղկավորների
խոտն է—առվույսը, յերեքնուկը, կորնգա՛նը կամ լեռնա-մար-
գագետնային մանրախոտը:

Խոտն առանձնացնել և փոխադրել ձմեռելու վայրը, յուրա-
քանչյուր գլխին 5 ամսվա մսուրային շրջանի պահպանության
համար 2 ցենտների հաշվով:

Խոտի պահպանության դեպքում, նրա $\frac{1}{4}$ մասը կարելի չէ փո-
խարինել լավ դարնանացան թիթեռնածաղկավորների, վարսակե,
գարու դարմանով՝

Վ. ՄԱՏՂԱՇՆԵՐԻ ԶՄԵՌԱՅԻՆ ԿԵՐԱԿՐՈՒՄՆ ՈՒ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ

1. Կեռի միջին ցու- կանոնավոր կերակրման ժամանակ 7—10
մսները ամսական մատղաշների մեկ գլխի ուրական
միջին նորման վորոշվում է հետևյալ չափով՝

Խոտ 1,6 կլգ.

Արմատապտուղներ կամ սիլոս . . . 0,8 կլգ.

Վաղահաս ցեղերին—ազնվացեղ և տոհմական մատղաշներին,
պետք է ուրական բաժինն ավելացնել խտացրած կերերի հաշվին,
տալով նրանց յուրաքանչյուր գլխին ուրական 0,1—0,2 կիլոգրամ:

Արմատապտուղները տալ նախապես հողից մաքրված (վաց-
ված) և մանր կտրտված վիճակում: Սիլոսը և արմատապտուղնե-
րը ցուրտ որերին պետք է տալ վոչխարանոցում:

Ամեն անգամ կերակրելուց առաջ մսուրները պետք է մաք-
րել ավելցուկներից: Ավելցուկը չպետք է դնել ձգել, այլ դրան-
ցով պետք է կերակրել մաքրներին և կրտաններին: Զի կարելի
մատղաշներին տալ անվորակ և փչացած կերեր:

2. Կերակրելու կարգը. Կերը պետք է տալ ուրական 4 անգամ, միշտ
խիստ վորոշված ժամանակին: Կեր տալու ժամանակի ընդմիջում-
ները պետք լինի 4—4 $\frac{1}{2}$ ժամ: Կերը պետք է տալ աղա-
լում: Վոչխարանոցում պետք է կերակրել միմիայն վատ յեղա-
նակներին, անձրենների և խիստ քամիների ժամանակ:

Կերը պետք է լցնել մսուրները՝ վոչխարների բացակայու-
թյան ժամանակ: Հոտը պետք է մոտ թողնել ամեն անգամ վոչ-
խարներին հետ պահելով՝ իրար հրելուց և բրդի կեղտոտումից
խուսափելու համար:

Սիլոսի, արմատապտուղների և խտացրած կերերի առկա-
յության դեպքում որվա ուրբաժնի մեջ զանազան կերերի բաշ-
խումը դասավորել մոտավորապես այսպես՝

I կերակրում—առավոտյան ժամի 6-ին, խոտ.

II կերակրում—առավոտյան ժամի 10-ին, խտացրած կեր
հետո խոտ.

III կերակրում—ցերեկվա ժամի 2-ին, սիրոս կամ արմա-տապտուղներ, հետո խոտ.

IV կերակրում—յերեկոյան ժամի 6-ին, խտացրած կեր և խոտ: Դարմանով կերակրելու անհրաժեշտությունը դեպքում, այն պետք է տալ խոտի փոխարեն՝ 4-րդ անգամ կերակրելու ժամա-նակ:

3. Զուր խմեցնելը. Մատղաշներին պետք է խմեցնել մաքուր ջուր. ավելի լավ է աղբյուրի կամ ջրհորի ջուր, որական մեկ անգամ 4-րդ կերակրումից առաջ: Ստացրած կերը պետք է տալ ջուր խմեցնելուց հետո:

VI. ԱՆԱՍՆԱԲՈՒԺԱ-ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՅԵՎ ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

Ճիճվային հիվանդու- 1. Մատղաշների աճեցման գործում ամե-
րյունների ցախա- նամեծ խոչնդոտներից մեկն է հանդիսա-
զգուցությունը նում մատղաշների մեծ չափով ճիճուներով
վարակված լինելը: Առաջին հերթին մատղաշներին պետք է
պաշտպանել այդ մակաբույծներից:

Վոչխարներն ամենից շատ վարակվում են վոչխարի գլխա-
պտուկտ հիվանդությունն առաջացնող, լյարդային, ստամոքսային
և աղիքային ժապավենաձև ճիճուներով և թոքային ճիճուներով:

Այս բոլորի դեպքում, ճիճվի դեմ պայքարի բացակայու-
թյան ժամանակ մատղաշները հյուծվում են, զարգացումը կանգ է
առնում և մեծ քանակով կոտորվում են: Ճիճվային հիվանդու-
թյան դեմ պայքարելու գործում հիմնական նշանակություն ունի
վարակումից կանխելը: Վոչխարի գլխապտուկտ հիվանդու-
թյան առաջ բերող ճիճվի տարածողը հանդիսանում են՝ շունը, գայլը և
շնագայլը (շակալը): Թափառող, անտիրական շները, գայլերն ու
շնագայլերը պետք է վոչնչացվեն: Տնտեսապես ոգտակա շները,
հատկապես վոչխարի շները, տարեկան 3 անգամից վոչ պակաս,
4 ամիսը մեկ անգամ, պետք է մաքրվեն ճիճուներից, տալով
նրանց հակաճիճվային միջոցներ անասնաբուժի ցուցմունքի հա-
մաձայն:

Այդ միջոցները շներին տալը պետք է հարմարեցնել հոտի
այլ արոտավայրեր կամ մսուրային պահպանություն փոխադրվե-
լու ժամանակի հետ: Հակաճիճվայինը տալուց հետո շներին 10
որ պետք է պահել կապած և նրանց կզկզանքը հավաքել և այրել:

2. Ստամոքսա-աղիքային, թոքային և լյարդային ճիճուներով
վարակվելու դեպքում մատղաշների և վոչխարների բուժումը
պետք է կատարել անասնաբուժի ցուցմունքներով և նրա հսկո-
ղությամբ:

3. Ճնշող մեծամասնությամբ վոչխարները ճիճուներով վա-
րակվում են խոնավ, ճահճային արոտավայրերում և կանգնած
ջրաբերներից ջուր խմելու ժամանակ:

Դրա համար, վարակումը կանխելու նպատակով, վճռակա-
նապես արգելվում է՝

ա) Վոչխարներին, մանավանդ մատղաշներին, ջուր խմեց-
նել անձրևաջրի փոսերից, ճահճներից, ջրհորներից, փոսերից և
կանգնած այլ ջրամբարներից:

բ) Աղակները, վոչխարանոցները և այլ հանգստի տեղերը
կառուցել խոնավ վայրերում:

գ) Թույլ տալ վոչխարներին ցածրադիր, խոնավ և ճահճա-
յին արոտավայրերը:

2. Նախազգուցացու- Դոսի զարգացումը կանխելու համար գար-
մը յեվ ֆոսի ու լալ նանը և աշնանը մաքրներին և այլ վոչ-
հիվանդությունների խարներին միաժամանակ, բայց վոչ շուտ
բուժումը գառների 1 և կես ամսական հասակից, պետք

է լողացնել հակաքոսային լուծույթի մեջ:

Կես ամսական հասակ ունեցող գառների մայրական հոտի
մեջ քոսը բռնկվելու դեպքում, հոտը կերակրում են ուժեղ չա-
փով և նրա մեջ տարվում է տեղական բժշկություն, այն է՝ կաշ-
վի վարակված մասին քսվում է կրեոլինի 20% լուծույթ:

Մյուս տեսակի վարակիչ հիվանդությունները՝ ինչպես որի-
նակ՝ սիրերական ախտը, ծաղիկը, դաբաղը և այլն կանխելը գըլ-
խավորապես կայանում է մատղաշների հոտի առանձնացումը և
նրան արգելումը շփում ունենալու վարակված վոչխարների, ա-
րոտային ճանապարհների, շներ, ինվենտարի և հիվանդ հո-
տին սպասարկող մարդկանց հետ: Այս հիվանդությունների շըր-
ջանում առաջ գալու դեպքում անմիջապես պետք է հայտնել
անասնաբուժական պերսոնալին, վորը ձեռք է առնում հակա-
համաճարակային միջոցներ:

3. Սոցիալական կազմակերպումը մասշտաբների աճեցման ժամանակ

1. Յուրաքանչյուր հոտի սպասարկման համար կազմակերպվում են բրիգադներ, ամենափոքրից և վոչխարաբուծությունը լավ խմացող կոլտնտեսականներին: Բրիգադայի մեծությունը վորոշվում է հոտի մեջ գտնվող վոչխարների քանակով և հոտի պահելու պայմաններով:

500—600 մաքի ունեցող հոտի, այլև այդ մաքիներից ստացված սերնդի սպասարկման համար, մինչև նրանց լրիվ աճումը, կազմակերպվում է բրիգադա մոտավորապես բաղկացած 4 կոլտնտեսականից, վորոնցից մեկն ավագ հովիվն է—բրիգադիրը, յերկրորդը՝ հովվի ոգնականը (կամ յերկրորդ ձեռքի հովիվ), 3-րդը՝ կրտսեր հովիվ, 4-րդը՝ նրա ոգնականը:

250 գլուխ ունեցող հոտի սպասարկման համար առանձնացվում են 2 կոլտնտեսական, իսկ 100—150 գլուխ ունեցող հոտի համար, մեկ հասակավոր կոլտնտեսական, վորին ոգնելու համար տրվում է մեկ մեծահասակ յերեխա:

Ծնելու և բեղմնավորելու ժամանակ, նույնպես և կթելու շրջանում բրիգադայի կազմը լրացվում է անհրաժեշտ քանակի աշխատավորներով:

2. Բրիգադայի անդամների մեջ պետք է լինի աշխատանքի խիստ բաժանում: Բրիգադայի յուրաքանչյուր անդամը պետք է իմանա իր աշխատանքը և այն կատարելու կարգն ու ժամանակը:

Բրիգադայի ղեկավարությունը կենսագործվում է ավագ հովվի՝ բրիգադիրի կողմից, վորը հոտի խնամքի մեջ մյուսներին հավասար մասնակցություն է ունենում, ղեկավարում է նրանց աշխատանքը, կազմակերպում վոչխարներին ջուր տալու գործը, արածացնելը, անց է կացնում անասնաբուժական ձեռնարկումներ և խնամում հիվանդ անասուններին անասնաբուժի ցուցմունքի համաձայն:

Ավագ հովիվն անձնապես պատասխանատու յ հոտի գլուխների, ինվենտարի պահպանման, արտադրական առաջադրանքների կատարման, անասունների խնամքի, գառների կանոնավոր կերակրելու, կենդանի քաշի աճի, բրդի, կաթի, պանրի և այլ մթերքների ապրանքայնության համար (գիշերային հերթապահություն), տանում է աշխատանքի հաշվառման գործը և իր բրիգադայի կոլտնտեսականների աշխատանքի գրանցումը աշխատանքային գրքույկի մեջ:

3. Հովվական բրիգադայի կոլտնտեսականների աշխատանքի վարձատրումը կատարվում է՝

ա) Մայրական հոտին սպասարկող բրիգադաներում՝ սերնդի քանակի, վորակի ստացված բրդի, կաթի, մատղաշների կենդանի քաշի աճի և պահպանված գլուխների համաձայն:

բ) Գերացվող հոտին սպասարկող բրիգադաներում՝ կենդանի քանակի աճման և գերացման համաձայն:

4. «Կոլտնտեսություն մեջ գյուղատնտեսական զանազան աշխատանքներն աշխուրդով զնահատելու մասին» ՀՍԽՀ Հողօդակոմատի 1933 թ. ապրիլի 11-ի վորոշման հիման վրա կոլտնտեսական ապրանքային ֆերմաներում աշխատող կոլտնտեսականների աշխատանքի որակյան արտադրանքի նորմայի համար սահմանվում են հետևյալ զնահատումները.

ա) ՎԱՖ-ի վարիչի և բրիգադիրի համար, վորն առաջնության է աշխատում, 1,25 աշխուր, մեկ տարուց ավել աշխատողի համար՝ 1,50: բ) Ավագ հովիվի համար (բրիգադիր) 1,25: գ) Հովիվի համար 1,0: դ) Նրա ոգնականի համար, 0,75 աշխուր:

ՀՍԽՀ Հողօդակոմատի կողմից 1933 թ. ապրիլի 11-ի վորոշման համաձայն ՎԱՖ աշխատող կոլտնտեսականներին նատուրայով և դրամով պարգևատրելու համար սահմանված է հետևյալ որինակելի կարգը.

1. Տարվա սկզբում յեղած յուրաքանչյուր հարյուր մաքիներից սահմանել 80 գլուխ գառների աճեցման տարեկան նորմա:

2. Տարվա վերջում բրիգադայի համար սահմանված նորմայից ավել աճեցրած գառներից այդ նույն բրիգադայի յուրաքանչյուր կոլտնողիկին տրվում է նատուրայով 2—4 գառ՝ նայած թե ինչ չափով է գերակատարված մատղաշների աճեցման տարեկան արտադրական առաջադրանքը:

3. Յուրաքանչյուր անգամ և յուրաքանչյուր բրիգադայի համար, նայած արտադրական առաջադրանքի գերակատարմանը, կոլխոդի վարչությունը կոնկրետ վորոշում է կայացնում, թե վորքան գլուխ գառներով պարգևատրել կոլտնողիկներին:

4. Տարեկան արտադրական առաջադրանքից ավել աճեցրած մյուս գառների հանդեպ բրիգադային տրվում է դրամական վարձատրություն հետևյալ սահմաններում.

ա) Մերինոս և Կարակուլ խոյերով զուգավորված և հաջող ծնեցրած յուրաքանչյուր մաքու համար 3 ու: բ) Բալբաս ցեղի խոյերով զուգավորված և հաջող ծնեցրած յուրաքանչյուր մաքու

համար՝ 3՝ ա. գ) Տեղական մյուս ցեղերի խոյերով ղուգավորված և հաջող ծնեցրած յուրաքանչյուր մաքու համար՝ 1 ուռելի:

5. Պարգևատրման 25⁰/₀-ը վճարվում է վոչխարներին ղուգավորելու ժամանակ, իսկ մնացած 75⁰/₀-ը՝ հաջող ծնեցնելուց հետո:

Յուրաքանչյուր պարգևատրման վերը նշված ցուցանիշները կարող ե փոփոխման յենթարկվել, հարմարեցնելով տեղական պայմաններին, բայց վոչ մի դեպքում էի թույլատրվում այդ կատարել ի հաշիվ արտադրական ցուցանիշների (նորմաների) իջեցման:

Տարեկան արտադրական նորմաները, վորոնք նշված են այս վորոշման մեջ, հանդիսանում են Հայաստանի համար միջին թվեր, յուրաքանչյուր կոլխոզի համար անհրաժեշտ ե ընդունել արտադրական այն առաջադրանքները, վորոնք հաստատված են կոլխոզի ընդհանուր նիստում և ձևակերպված են կոլխոզի արտադրական պլանում: Թույլատրվում ե աշխատանքի պրոցեսում ցածր նորմաները վերանայել այն հաշվով, վոր շրջանի կողմից ընդունված որիենտիր նորմաներից պակաս չլինեն:

Համաձայն ՀՍՍՀ Հողօրդկումատի կոլեգիայի 1933 թ. հունիսի 25-ի վորոշման, անասնապահական կոլտնտեսական ապրանքային ֆերմաներում մատղաշների սատկումների առթիվ սահմանված ե տույժ հետևյալ չափանիշներով.

1. Յուրաքանչյուր մինչև 2 ամսական հագակը, սատկած գոտի դիմաց, այն կոլտնտեսականից, վորի հանցանքով սատկել և գառը, նրան հասանելիք աշխորերից պահել 1,5 աշխոր, իսկ 2 ամսականից բարձր՝ յուրաքանչյուր գառի դիմաց վոչ պակաս 5 աշխորից:

2. Պարտավորեցնել կոլտնտեսությունների վարչություններին և ֆերմաների վարիչներին յուրաքանչյուր անգամ սատկած մատղաշի համար մանրակրկիտ քննություն կատարել և հայտաբերել պատճառներն ու հանցավորներին և վերջինների նկատմամբ, բացի նախատեսված տույժից, յենթարկել նաե գատական պատասխանատվության:

Որինակելի գործարքային գնահատումներ

Գործարքային համար	ԲՐԻԳԱԴԱՅԻ ԱՌՏԱԴՐԱՆՔԻ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ	Արտադրական աշխորի ընդհանուր	Արտադրանքի միավորի գնահատումն աշխորով			Տարեկան առաջադրանքը կատարելիս կտրվի աշխոր		
			Հոլվելին	Բրեգակելին	Ամբողջելին	Հոլվելին	Բրեգակելին	Ամբողջելին
1	Ծնի հաջորդ որը հաշվի առած յուրաքանչյուր կենդանի գառան համար	410	0,12	0,15	0,51	49	61	208
2	Ծծից կտրելու ժամանակ յուրաքանչյուր կենդանի գառան համար	390	0,08	0,1	0,34	32	40	136
3	7 ամսական հասակում գառներին յուրաքանչյուր ցենտներ կենդանի քաշի համար	85	0,6	0,75	2,55	51	64	217
4	Տարվա ընթացքում վոլջ պահպանած յուրաքանչյուր մայր վոլջարի համար	470	0,12	0,15	0,51	56	70	238
5	Յուրաքանչյուր ցենտներ բրդի և գուգամի համար	9,5	6	7,5	25,5	57	71	242
6	Յուրաքանչյուր ցենտներ կաթի համար	200	0,60	0,70	2,20	100	140	500
	Ընդամենը	—	—	—	—	365	446	1541

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Վերոհիշյալ որինակելի գործարքային գնահատումները կատարված են վոչխարների Մադելս և Բայրաս ցեղերի համար, իսկ այլ ցեղերի համար պիտի ճշտել, յելնելով տվյալ ցեղի արտադրողականությունից: Հաշվումների համար, վորպես որինակ, վերցրված ե 500 գլուխ մայր վոչխարի և 410 գլուխ գառներից: Յեթե ֆերմայում հիշյալ քանակից ավելի կամ պակաս թվով վոչխարներ կլինեն, անհրաժեշտ ե հաշվումները փոփոխել համապատասխան չափով:

500 գլուխ մայր վոչխարները և 400 գառները խնամում են.

4 հոգի, վորոնցից յերկուսն արածացնում են մայրերը և յերկուսն
ել զաւաները:

Այդ չորսի մեջ և հաշվում ավագ հովիվ—բրիգադիրը:

Հաշվումների ժամանակ վերցված են հետևյալ քանակական
ցուցանիշները.

- ա) Մեծահասակ վոյխարների սատկելը տարվա ընթացքում
վոչ ավել 6%₀
- բ) Մեկ վոյխարից ստանալ բուրդ 1,6 կգ.
- գ) Մեկ գառից գուլամ 0,4 կգ.
- դ) Կաթ յուրաքանչյուր մայրից 0,5 ցենտ.
- ե) 100 գլուխ մայրերից վեց ամսական հասա-
կում կենդանի պահել զառներ 80 գլուխ

ԳԻՆԸ 30 ԿՈՊ.

11
28133

Наркомзем С. С. Р. А.
Агротехпроп и Животноводственный Сектор

**Инструкция по выращиванию молодняка
о в е ц**

Сельхозгиз

1934

Э р и в а н ь